

**VIDZEMES PLĀNOŠANAS
REĢIONA
ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA**

2022 – 2027

Pielikums nr.1

2022

APDZĪVOJUMA STRUKTŪRA UN PILSĒTU FUNKCIONĀLĀS ZONAS

1. PIELIKUMS

Pilsētu funkcionālās teritorijas

Pilsētu funkcionālās teritorijas noteiktas kā [SAM 5.1.1. plānoto ieguldījumu funkcionālās teritorijas](#).

Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centri atbilstoši stratēģijā "Latvija 2030" noteiktajam un to apkārtējās teritorijas (var būt arī vienas vai vairāku pašvaldību ietvaros), starp kurām ir:

a) ikdienas darba spēka migrācija - ne mazāk par 15% no nodarbinātajiem iedzīvotājiem strādā attīstības centrā. Pilsētu funkcionālajā teritorijā tiek ieskaitītas pašvaldību teritoriālās vienības;

b) kopīgs pakalpojumu.

Definīcija balstās uz:

- Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam (turpmāk – "Latvija 2030") noteiktajām mērķteritorijām – lielāko Latvijas pilsētu tīklu.

Saskaņā ar „Latvija 2030” un VPR IAS 2030 noteikto, lai nodrošinātu līdzsvarotu reģionālo attīstību, nozīmīgas ir pilsētas jeb attīstības centri un to mērķtiecīga attīstīšana un nostiprināšana visā Vidzemē labvēlīgi ietekmējot arī apkārtējo lauku teritoriju attīstību, kā arī reģionu un pilsētu konkurētspējas stiprināšanai starptautiskā mērogā.

"Latvija 2030" Vidzemē definē nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru tīklu kā valsts apdzīvotuma struktūras pamatu (1.1. attēls), ko nepieciešams stiprināt, lai veicinātu reģionu attīstību un samazinātu pašreizējo pārmērīgo resursu koncentrāciju ap galvaspilsētu. Šajos attīstības centros koncentrējas izaugsmei nozīmīgie resursi, kā arī ekonomiskā un sociālā aktivitāte. Izvēlētie attīstības centri ir vienmērīgi izvietoti visā valsts teritorijā (~ 25 – 90 km starp tuvākajiem attīstības centriem, kas nozīmē, ka attīstības centri no apkārtējās teritorijas ir sasniedzami līdz 50 km attālumā (ar atsevišķiem izņēmumiem)), kas ir nozīmīgs priekšnoteikums to ieguldījumam reģionu un visas valsts līdzsvarotas attīstības sekmēšanā, jo tādējādi lauku teritoriju iedzīvotājiem ir pieejams vismaz viens attīstības centrs salīdzinoši tuvā attālumā. Attīstības centri nodrošina darbavietas un pakalpojumus ne tikai centra, bet arī apkārtējās teritorijas iedzīvotājiem.

- OECD un ES kopīgo definīciju:

Funkcionālā pilsētu teritorija sastāv no blīvi apdzīvotas pilsētas un tās apkārtējās teritorijas (svārstmigrācijas zonas), kuras darba tirgus ir lielā mērā integrēti ar pilsētu. Funkcionālo pilsētu

teritorija tiek definēta vairākos posmos. Pirmkārt, iedzīvotāju tīkls ļauj definēt "pilsētu centrus" neatkarīgi no administratīvajām vai statistikas robežām. Otrkārt, pēc tam šis blīvais pilsētas centrs tiek pielāgots tuvākajām vietējām vienībām, lai definētu pilsētu. Treškārt, tiek pievienotas svārstmigrācijas plūsmas, lai noteiktu, kura no apkārtējām, mazāk blīvi apdzīvotajām vietējām vienībām ir daļa no pilsētas darba tirgus (svārstmigrācijas teritorija). Svārstmigrācijas plūsmas ir balstītas uz braucieniem uz darbu, t.i., braucieniem, kurus vietējie iedzīvotāji veic, lai sasniegtu darbavietu. Šajās pārvietošanās plūsmās tiek ietverta arī regulāra iedzīvotāju pārvietošanās, lai nodrošinātu piekļuvi izglītībai un citiem publiskajiem pakalpojumiem:

Balstoties uz šo definīciju, ņemot vērā CSP pieejamos datus primāri vērtējot darba svārstmigrāciju un attīstības centriem, ka arī katra attīstības centra specifiku, sadarbībā ar novadu pašvaldībām, Vidzemes reģionā tiek definētas [pilsētu funkcionālās teritorijas](#).

PFT noteikšanas metodika apkopota pielikumā 1.1

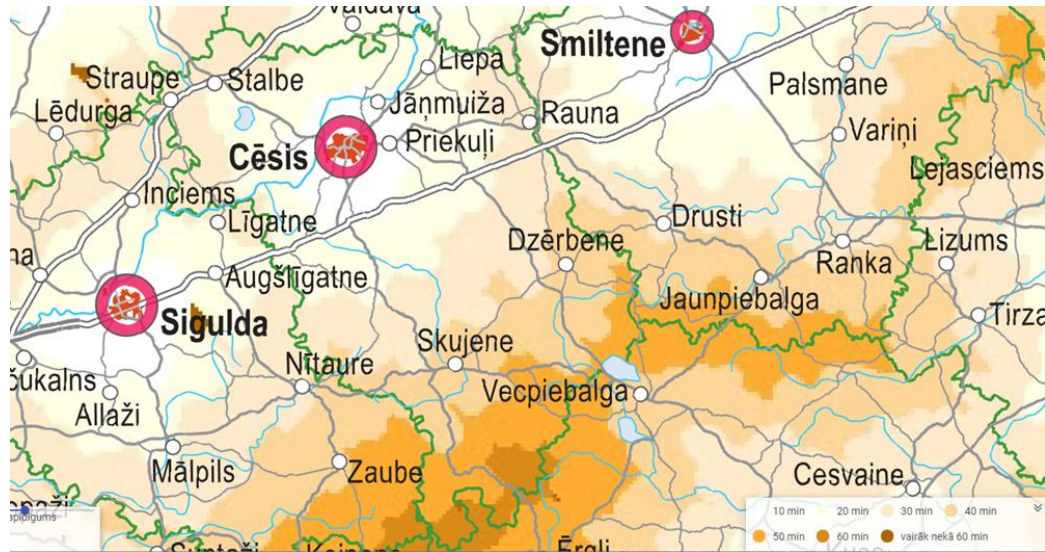

1.1. attēls Apdzīvotuma struktūra Vidzemē [autoru veidots]

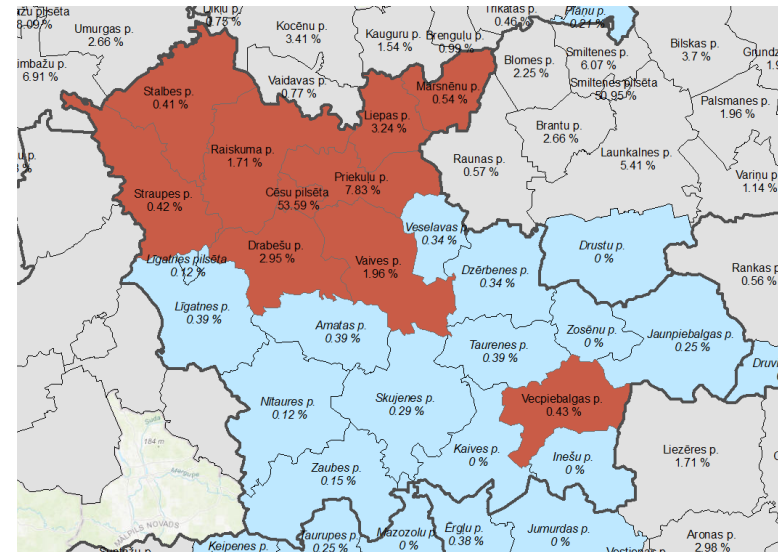
PILSĒTU FUNKCIONĀLĀS TERITORIJAS

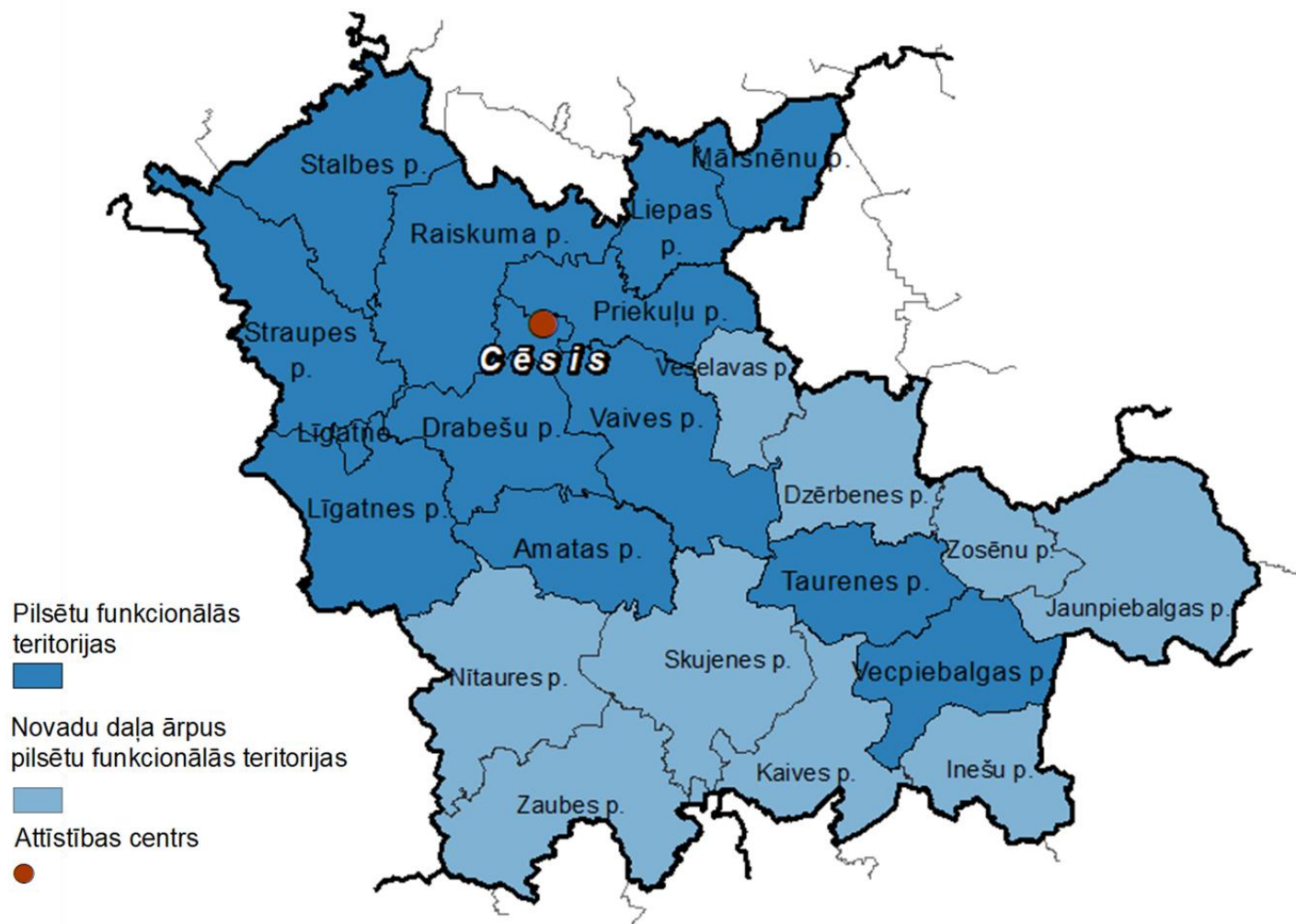
Cēsu pilsētas funkcionālā teritorija

Sasniedzamība

Darba svārstmigrācija

1.1. Attēls Cēsu pilsētas funkcionālā teritorija

Cēsu pilsētas gadījumā darba svārstmigrāciju kombinācijā ar pieejamību izpilda *Raiskuma, Stalbes, Straupes,*

Izvērtējot kritērijus, Cēsu FT **netiek** iekļautas šādas administratīvās vienības:

1) *Nītaures pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35%.

2) *Zaubes pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju, VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35%.un 40 minūšu sasniedzamības kritēriju;

3) *Skujenes pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju, VPR darba svārstmigrācijas kritēriju –

Liepas, Mārsnēnu, Priekuļu, Drabešu, Amatas, Taurenēs, Vaives un Vecpiebalgas

0,35%.un 40 minūšu sasniedzamības kritēriju;

4) *Kaives pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju, VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35%.un 40 minūšu sasniedzamības kritēriju;

5) *Inešu pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju, VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35%.un 40 minūšu sasniedzamības kritēriju;

6) *Jaunpiebalgas pagasts* pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju, VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35%.un 40 minūšu sasniedzamības kritēriju;

pagasti, veidojot Cēsu pilsētas funkcionālo teritoriju.

7) *Zosēnu pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju, VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35%.un 40 minūšu sasniedzamības kritēriju;

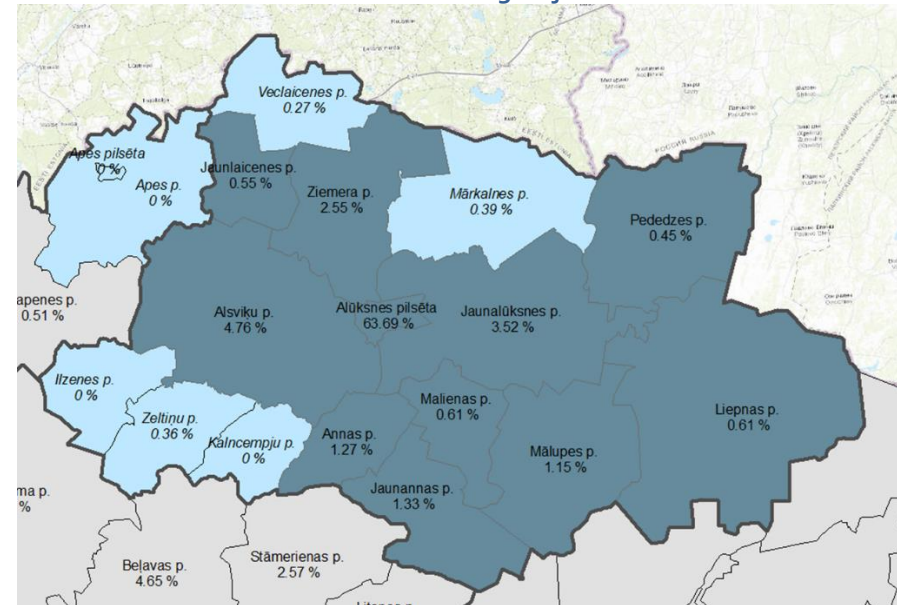
8) *Dzērbenes pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju, VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35%.

9) *Veselavas pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju, VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35%.

Alūksnes pilsētas funkcionālā teritorija

Darba svārstmigrācija

1.2. Attēls Alūksnes pilsētas funkcionālā teritorija

Alūksnes pilsētas gadījumā darba svārstmigrāciju kombinācijā ar pieejamību izpilda *Zeltiņu, Annas, Jaunannas, Mārupes, Malienas, Jaunalūksnes, Liepnas, Mārkalnes, Ziemera, Jaunlaicenes un Alsviķu pagasti*, veidojot Alūksnes pilsētas funkcionālo teritoriju.

Izvērtējot kritērijus, Alūksnes FT **netiek** iekļautas šādas administratīvās vienības:

- 1) *Kalncempju pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35%;
- 2) *Ilzenes pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba

svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35%;

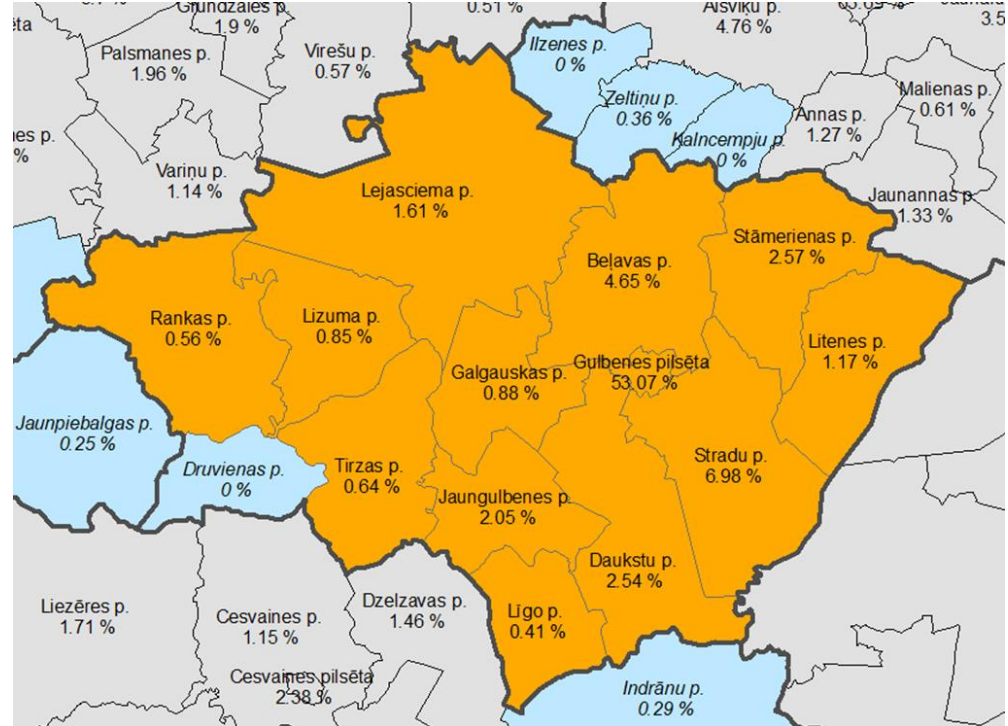
- 3) *Veclaicenes pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35%;

Gulbenes pilsētas funkcionālā teritorija

Sasniedzamība

Darba svārstmigrācija

Pilsētu funkcionālās teritorijas

Novadu daļa ārpus pilsētu funkcionālās teritorijas

Attīstības centrs

1.3. Attēls Gulbenes pilsētas funkcionālā teritorija

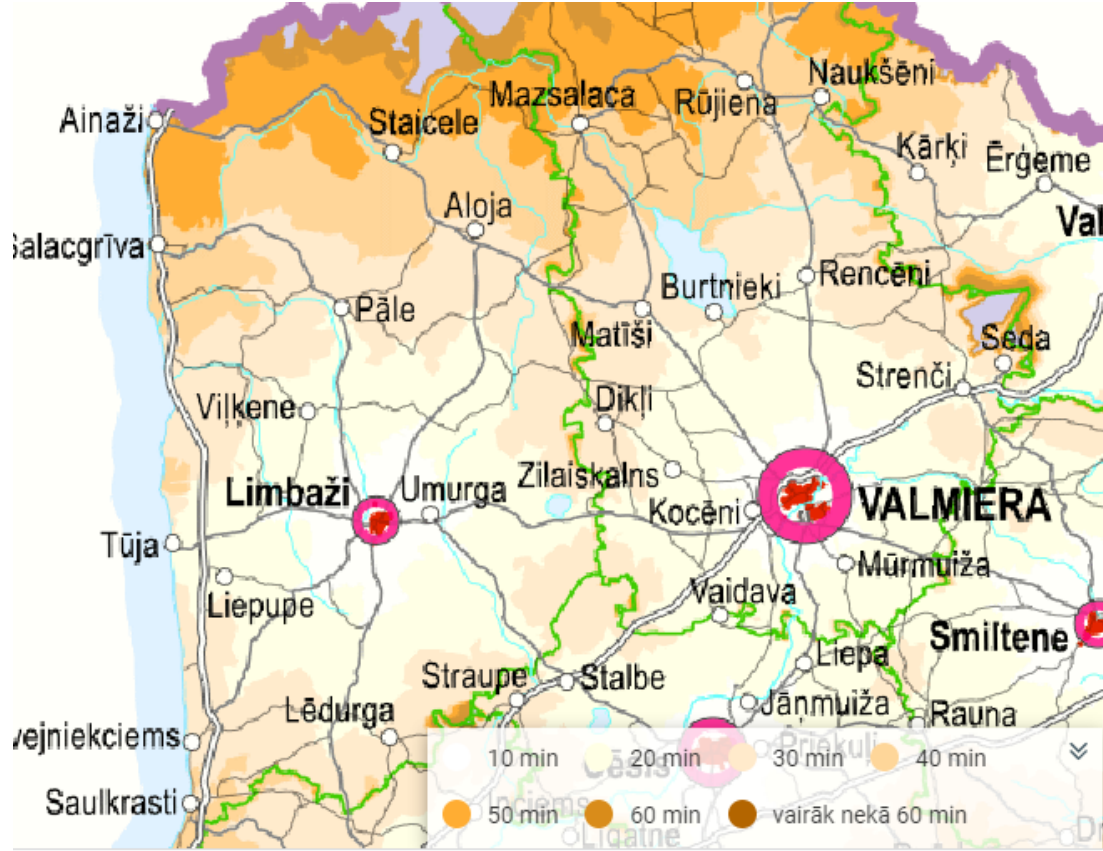
Gulbenes pilsētas gadījumā darba svārstmigrāciju kombinācijā ar pieejamību izpilda visa novada teritorija, izņemot

Druvienas pagastu - pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%)

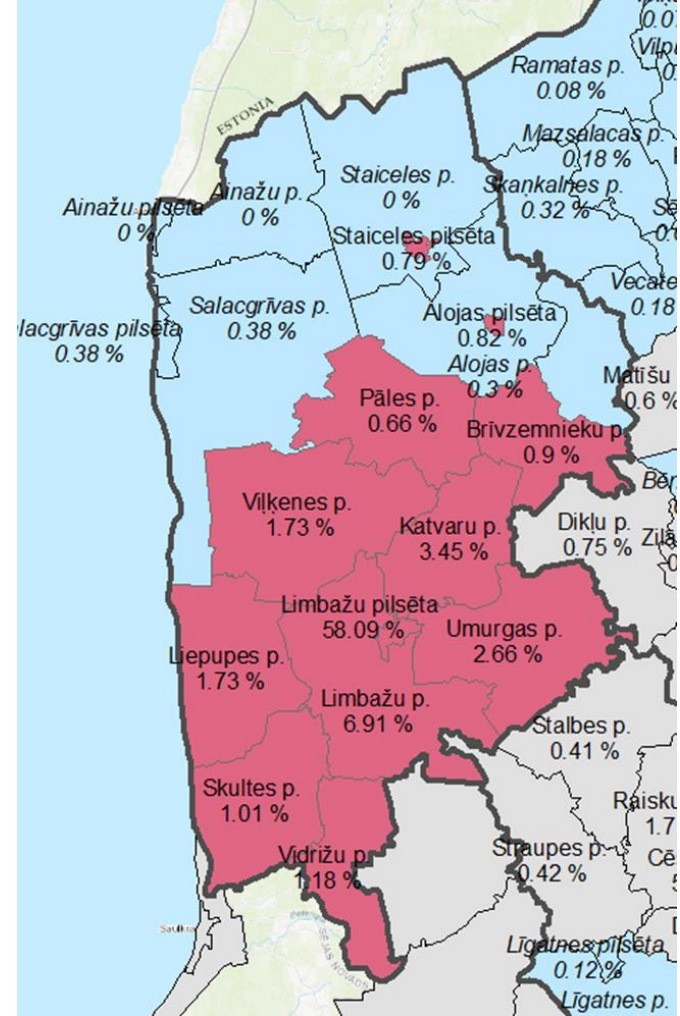
darba svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35%.

Limbažu pilsētas funkcionālā teritorija

Sasniedzamība

Darba svārstmigrācija

1.4. Attēls Limbažu pilsētas funkcionālā teritorija

Limbažu pilsētas gadījumā darba svārstmigrāciju kombinācijā ar pieejamību izpilda Vidrižu, Skultes, Limbažu, Liepupes, Umurgas, Katvaru, Viļķenes, Brīvzemnieku, Pāles, Alojās, Staiceles un Salacgrīvas pagasti un Ainažu, Salacgrīvas, Staiceles

un Alojās pilsētas, veidojot Limbažu pilsētas funkcionālo teritoriju. Izvērtējot kritērijus, Limbažu FT **netiek** iekļautas šādas administratīvās vienības: 1) *Braslavas pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski

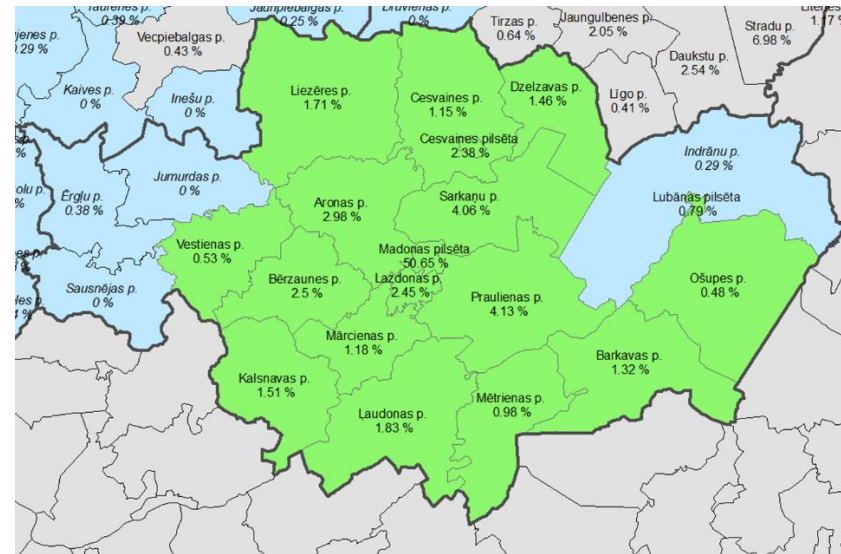
14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35%.; 2) *Ainažu pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35% un 40 minūšu sasniedzamības kritēriju;

Madonas pilsētas funkcionālā teritorija

Sasniedzamība

Darba svārstmigrācija

1.5. Attēls Madonas pilsētas funkcionālā teritorija

Madonas pilsētas gadījumā darba svārstmigrāciju kombinācijā ar pieejamību izpilda *Ļaudonas, Mētrienas, Barkavas, Ošupes, Sarkaņu, Dzelzavas, Cesvainas, Liezēres, Aronas, Mārcienas, Kalsnavas, Bērzaunes, Vestienas, Ērgļu, pagasti un Cesvaines, Lubānas un Alojās pilsētas*, veidojot Madonas pilsētas funkcionālo teritoriju.

Papildus, izvērtējot darba svārstmigrācijas datus un sasniedzamību, Madonas pilsētas FT iekļauta Varakļānu pilsēta

Izvērtējot kritērijus, Madonas FT **netiek** iekļautas šādas administratīvās vienības:

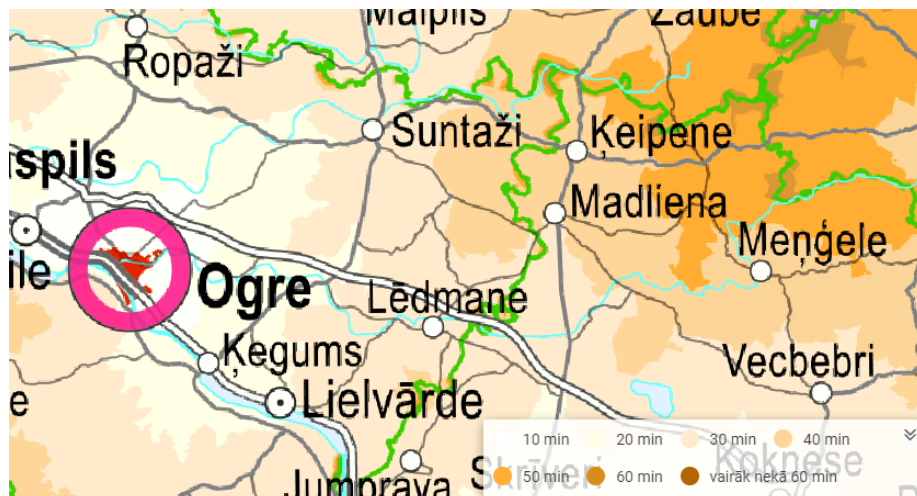
1) *Jumurdas pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35%;

2) *Sausnējas pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35% un 40 minūšu sasniedzamības kritēriju;

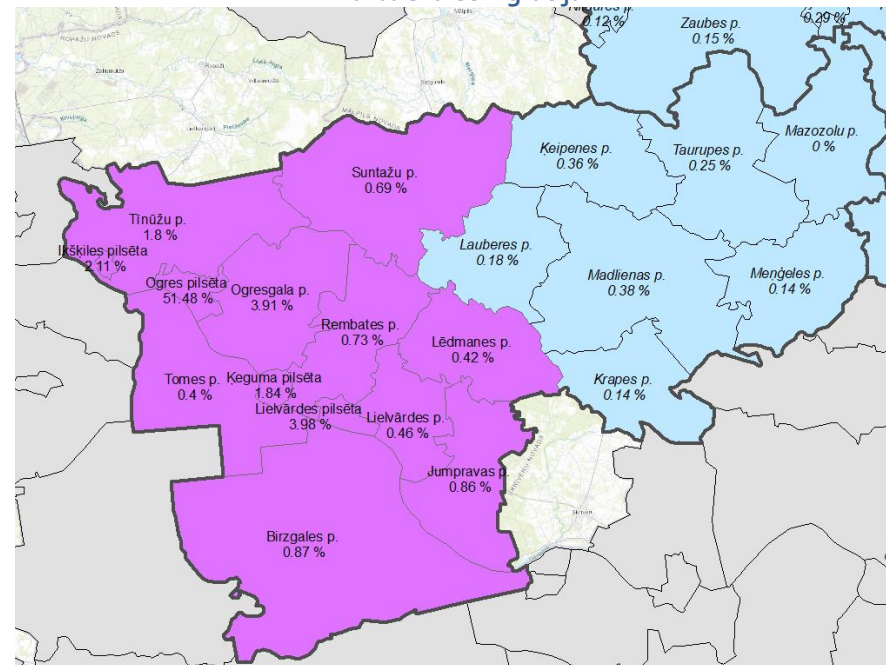
2) *Indrānu pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35%.

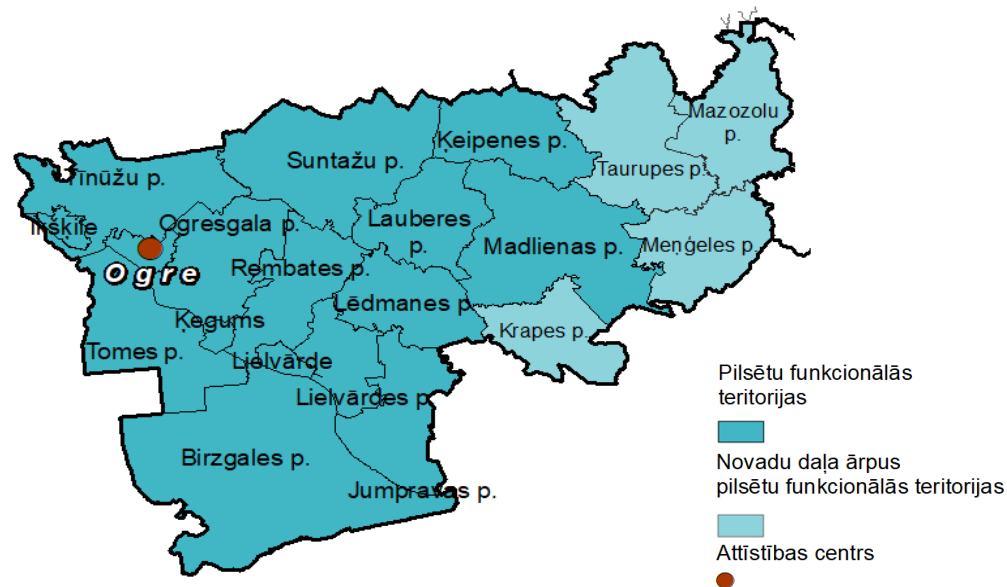
Ogres pilsētas funkcionālā teritorija

Sasniedzamība

Darba svārstmigrācija

1.6. Attēls Ogres pilsētas funkcionālā teritorija

Ogres pilsētas gadījumā darba svārstmigrāciju kombinācijā ar sasniedzamību izpilda *Jumpravas, Birzgales, Lielvārdes, Tomes, Lēdmanes, Lauberes, Madlienas, Ķeipenes, Suntažu, Tīnūžu, Rembates, Ogresgala, pagasti un Ikšķiles, Ķeguma, Lielvārdes pilsētas*, veidojot Ogres pilsētas funkcionālo teritoriju.

Izvērtējot kritērijus, Ogres FT **netiek** iekļautas šādas administratīvās vienības:

- 1) *Krapes pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35%;
- 2) *Meņģeles pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35% un 40 minūšu sasniedzamības kritēriju;
- 3) *Taurupes pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba

svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35% un 40 minūšu sasniedzamības kritēriju.

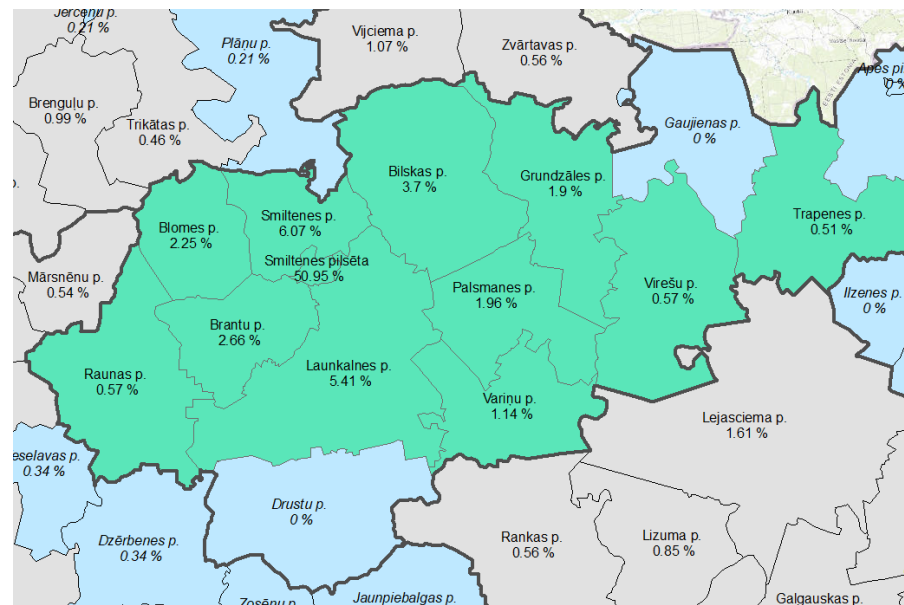
4) *Taurupes pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35% un 40 minūšu sasniedzamības kritēriju.

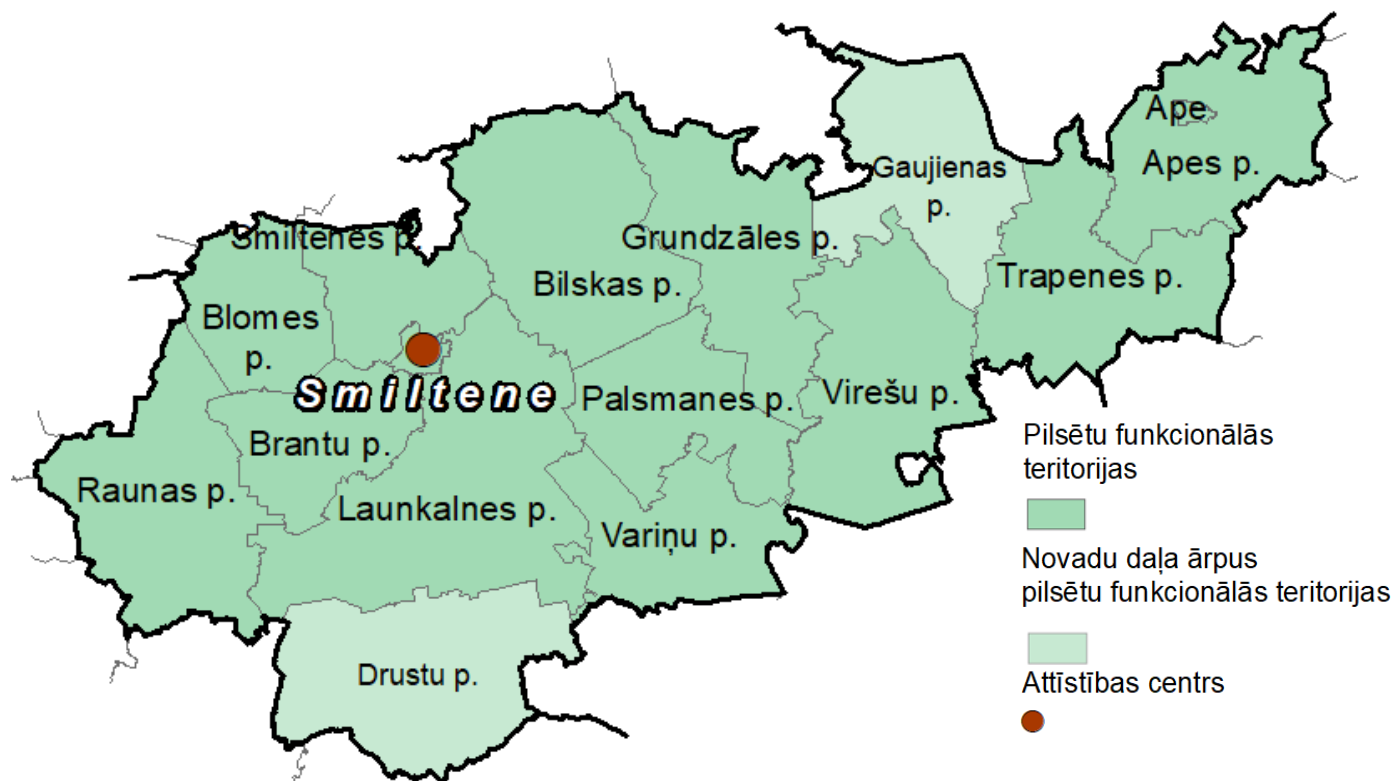
Smiltenes pilsētas funkcionālā teritorija

Sasniedzamība

Darba svārstmigrācija

1.7. Attēls Smiltenes pilsētas funkcionālā teritorija

Smiltenes pilsētas gadījumā darba svārstmigrāciju kombinācijā ar sasniedzamību izpilda *Variņu, Virešu, Grundzāles, Bilskas, Launkalnes, Brantu, Raunas, Blomes, Trapenes, Apes un*

Smiltenes, pagasti un Apes pilsēta, veidojot *Smiltenes* pilsētas funkcionālo teritoriju.

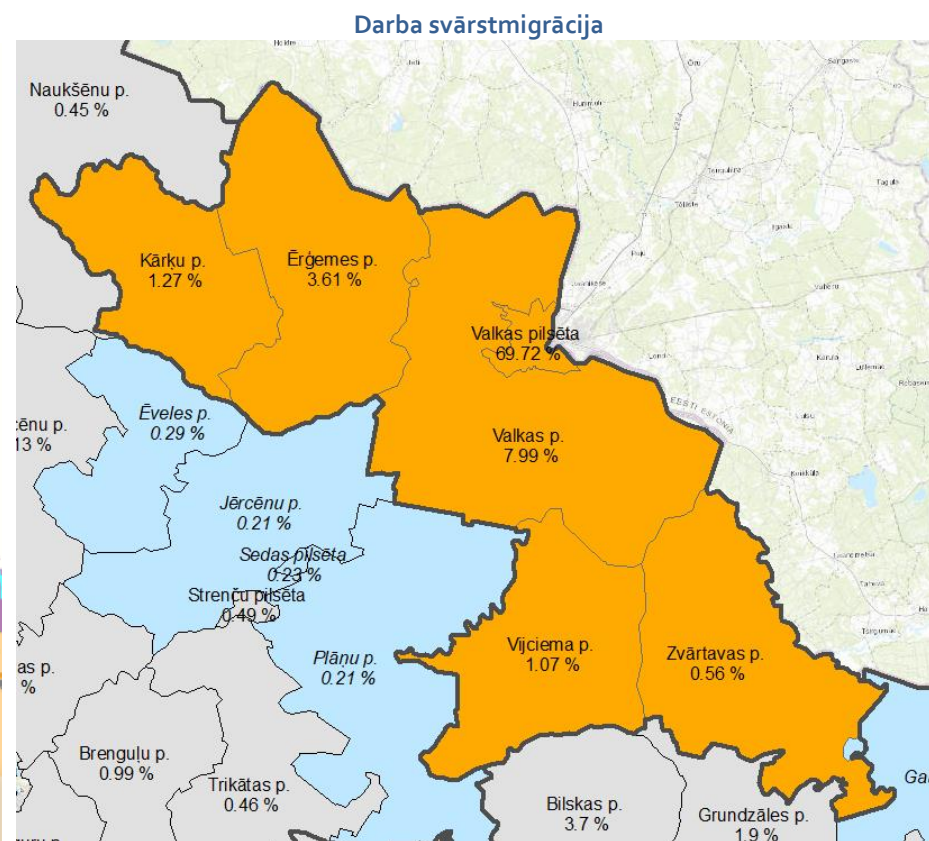
Izvērtējot kritērijus, Smiltenes FT **netiek** iekļautas šādas administratīvās vienības:

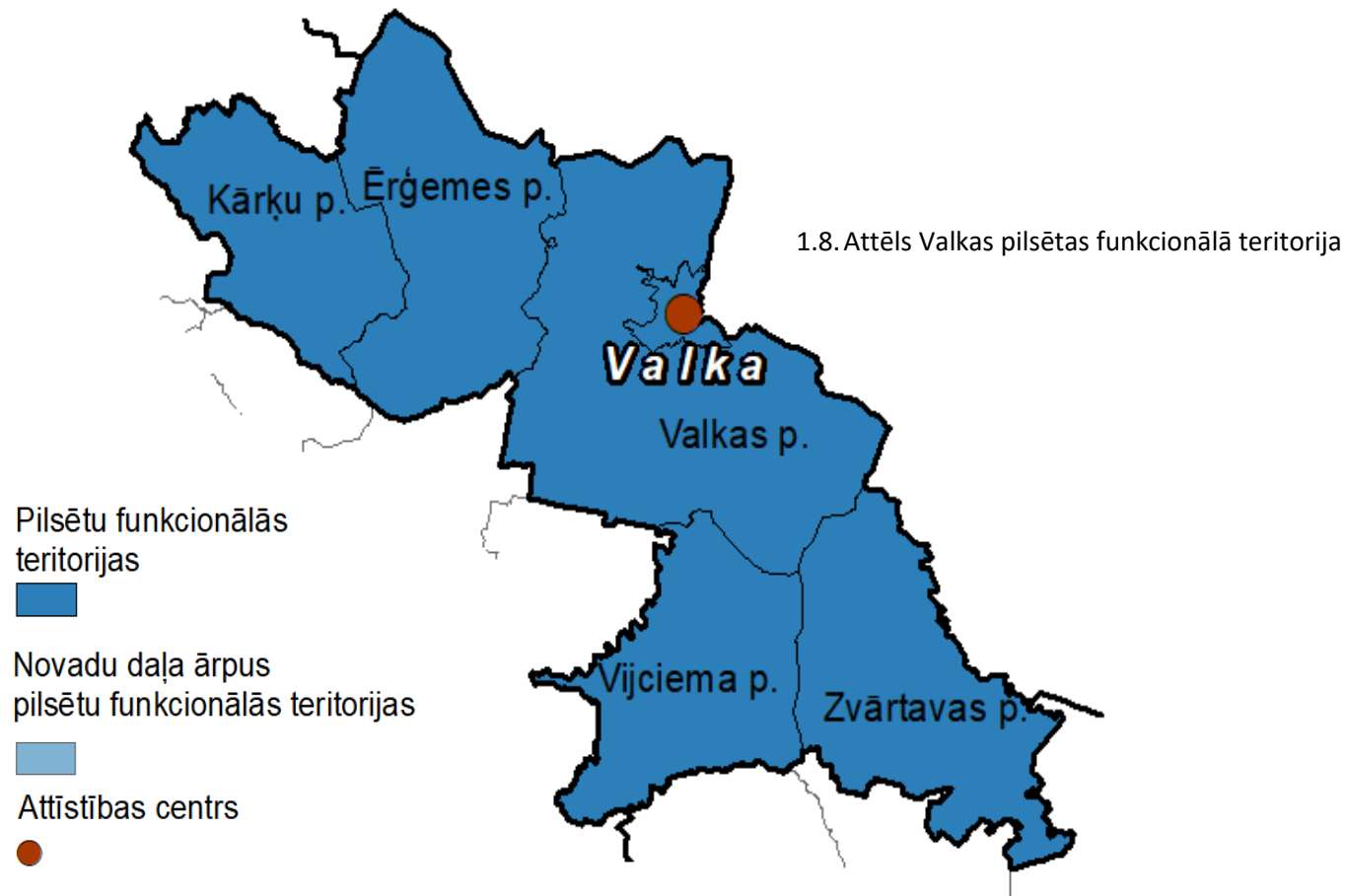
1) *Drustu pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba

svārstmigrāciju kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35%;

2) *Gaujienas pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35%

Valkas pilsētas funkcionālā teritorija

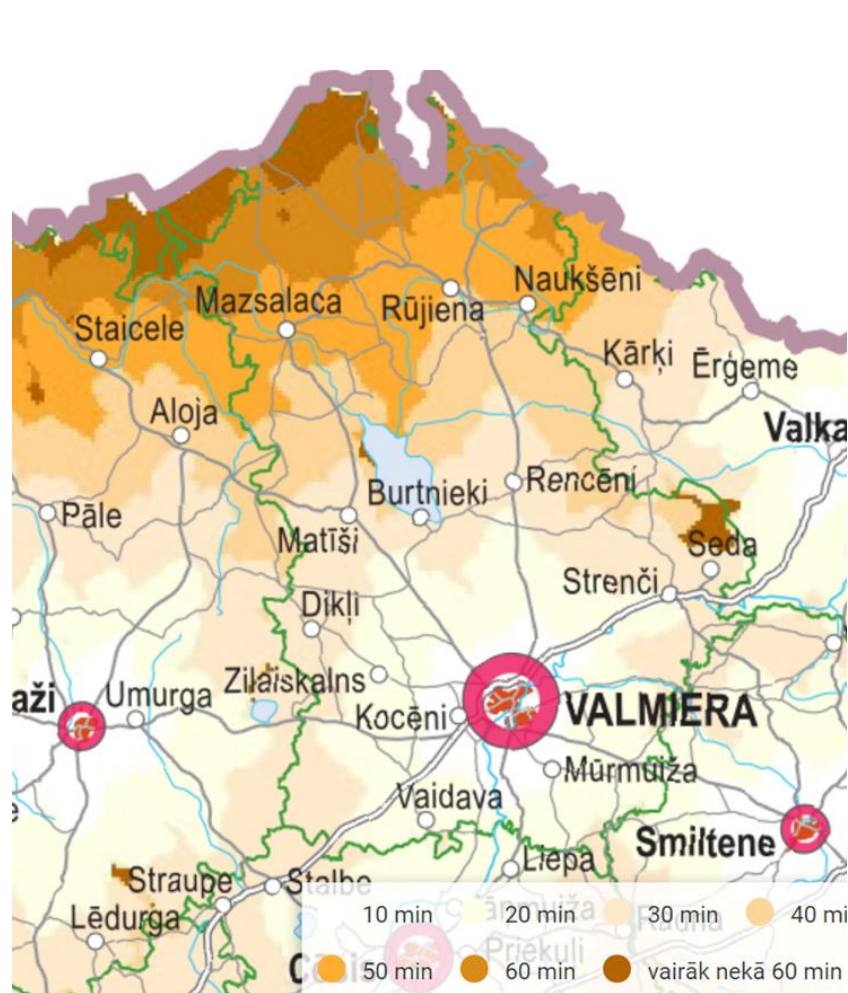

Valkas pilsētas gadījumā darba svārstmigrāciju kombinācijā ar sasniedzamību izpilda *visas novada pagastu*

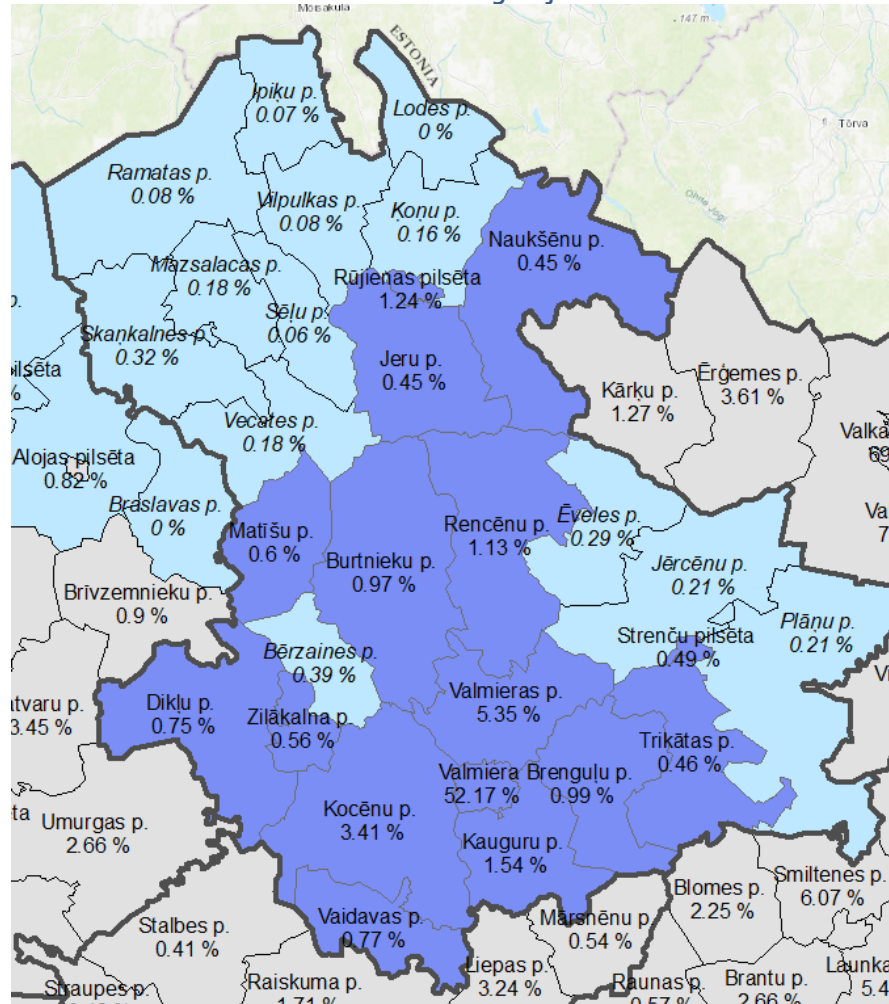
teritorijas, veidojot kopīgu Valkas pilsētas funkcionālo teritoriju.

Valmieras pilsētas funkcionālā teritorija

Sasniedzamība

Darba svārstmigrācija

1.9. Attēls Valmieras pilsētas funkcionālā teritorija

Valmieras pilsētas gadījumā darba svārstmigrāciju kombinācijā ar sasniedzamību izpilda *Vaidavas, Kauguru,*

Kocēnu, Brenguļu, Trikātas, Valmieras, Plāņu, Jērcēnu, Ēveles, Rencēnu, Lizdēnu, Jeru, Naukšēnu, Skanķalnes, Vecātes, Matīšu,

Bērzaines, Burtņieku un Dikļu, pagasti un Strenču un Mazsalacas pilsētas, veidojot Valmieras pilsētas funkcionālo teritoriju.

Izvērtējot kritērijus, Valmieras FT **netiek** iekļautas šādas administratīvās vienības:

1) *Sēļu pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35%;

2) *Ķoņu pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35% un 40 min. sasniedzamības kritēriju;

3) *Lodes pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35% un 40 min. sasniedzamības kritēriju;

4) *Vilpulkas pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35% un 40 min. sasniedzamības kritēriju;

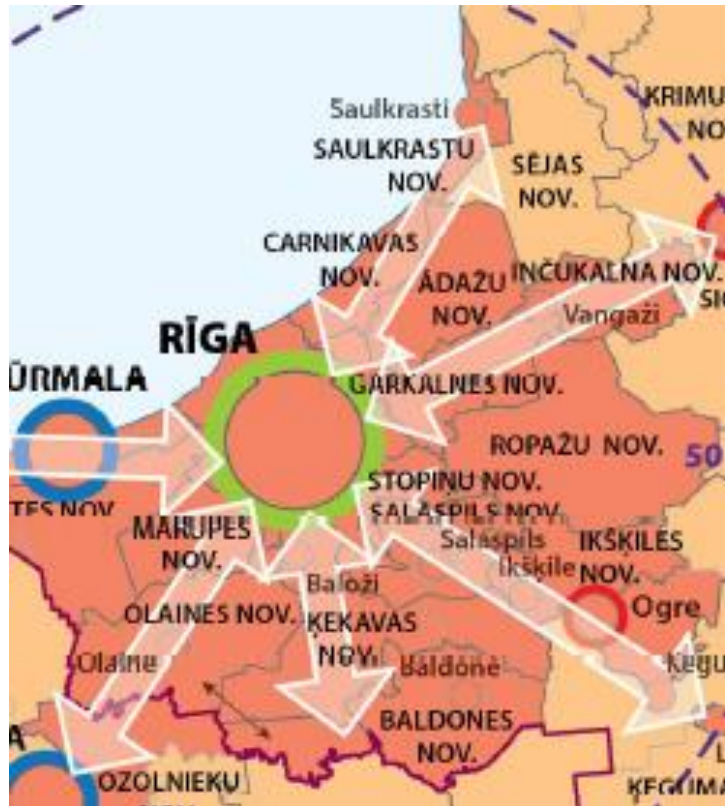
5) *Ipiķu pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba

svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35% un 40 min. sasniedzamības kritēriju ;

6) *Vilpulkas pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35% un 40 min. sasniedzamības kritēriju ;

7) *Ipiķu pagasts* – pamatojums: neizpilda OECD piedāvāto 15% (faktiski 14,5%) darba svārstmigrācijas kritēriju un VPR darba svārstmigrācijas kritēriju – 0,35% un 40 min. sasniedzamības kritēriju ;

Saulkrastu novads

— Rīgas pilsētas funkcionālā teritorijas daļa - Saulkrastu novads

Izvērtējot kritērijus, Saulkrastu novada 3 ATV novērojama spēcīga svārstmigrācija uz

Rīgu un balstoties uz RPR izstrādāto Rīgas metropoles areāla Rīcības plānu, **Saulkrastu**

novads iekļaujas **Rīgas** pilsētas funkcionālajā teritorijā.

1. Ievads.

Dokumentā aprakstīts pilsētu funkcionālo teritoriju (PFT) noteikšanas process Vidzemes plānošanas reģionā (VPR), izmantotā metodika un izaicinājumi, kuri tika konstatēti PFT definēšanas procesā. Dokumenta pielikumi (kartogrāfiskie materiāli) noformēti kā atsevišķs .pdf dokuments.

2. Process.

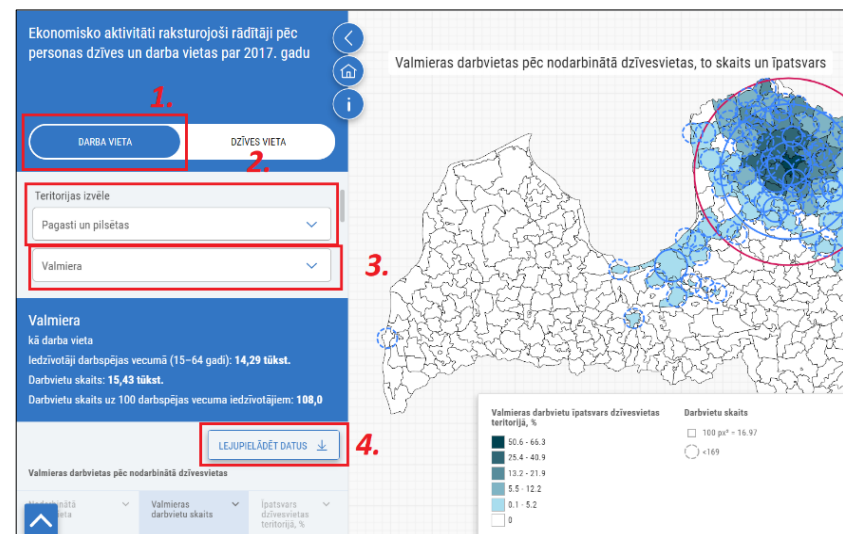
VPR PFT noteikšanas process tika organizēts, izmantojot administrācijas speciālistu kapacitāti, sagatavojot un aprobējot sākotnējo metodiku, iesaistot pašvaldību vadītājus un attiecīgo pašvaldību speciālistus sākotnējās metodikas izvērtēšanā un atgriezeniskās saites sniegšanā, analizējot metodikas atbilstību katras pašvaldības specifiskajai situācijai. Metodika pilnveidota, ņemot vērā VARAM komentārus un priekšlikumus. Aktuālā metodikas versija un attiecīgās PFT tika prezentētas pašvaldībām 23.novembrī.

3. Metodika.

Šajā nodaļā secīgi aprakstītas PFT noteikšanai veiktās darbības un attiecīgo darbību starprezultāti.

3.1. Solis.

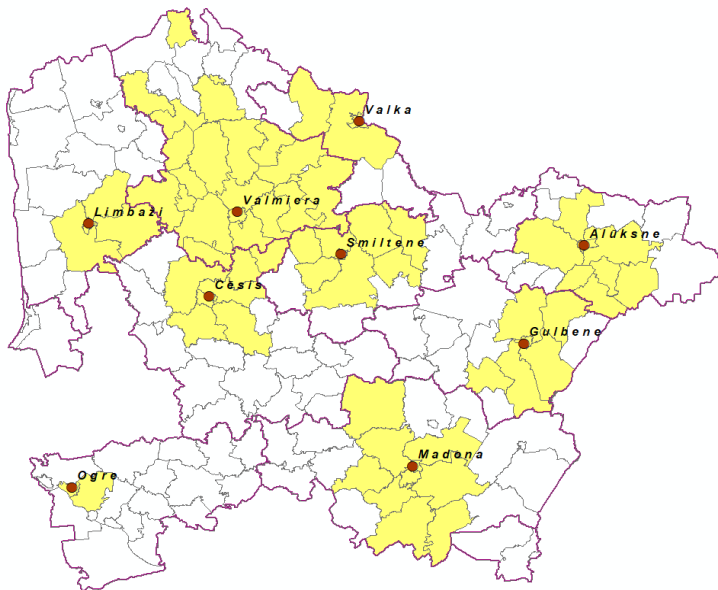
Veikta datu apkopošana, eksportējot datus, kas pieejami Centrālās statistikas pārvaldes eksperimentālās statistikas tiešsaistes rīkā “Ekonomisko aktivitāti raksturojoši rādītāji pēc personas dzīves un darba vietas par 2017. gadu” (pieejams - [saite](#)) par 173 administratīvi teritoriālajām vienībām (ATV). Dati eksportēti pagastu un pilsētu griezumā (1.attēls), atlasot darba vietas 9 novadu attīstības centros (AC). Dati atspoguļo informāciju par novada AC nodarbināto iedzīvotāju dzīvesvietu (attiecīgā novada pagasts vai pilsēta; cita novada pagasts vai pilsēta).

Attēls 1.1.1. Tiešsaistes rīks “Ekonomisko aktivitāti raksturojoši rādītāji pēc personas dzīves un darba vietas par 2017. gadu”.

3.2. Solis.

Izmantojot OECD piedāvāto metodiku PFT noteikšanai, precīzāk kritēriju "15% no pagasta iedzīvotājiem jābūt nodarbinātiem attīstības centrā" (turpmāk – 15% kritērijs), veikta sākotnējā to ATV atlase, kas iztur šo 15% (faktiski 14,5%; pamatojumu skatīt 3.6. sadaļā) filtru (1.1.2.attēls).

Attēls 1.1.2. 15% kritērijs VPR griezumā. Atbilst 70 ATV 9 novados.

3.3. Solis.

legūtais rezultāts parāda 15% kritērija trūkumus Latvijas un it īpaši Vidzemes plānošanas reģiona novadu gadījumā. Galvenie izaicinājumi - novadu un pagastu izteikti dažādaizs izmērs, AC asimetrisks telpiskais novietojums novada robežās, pierobežas efekts, novadi ar vairākām spēcīgām pilsētām, iedzīvotāju skaita un blīvuma lielā disproporcija, ekonomiskās specializācijas atšķirības, attālums līdz Rīgai. Izteikti kontrastu

piemēri ir Ogres un Valmieras novads, kuros ir novērojamas lielas un mazas PFT izmēra galējības pretstatā novada kopējam izmēram.

Papildus trūkums 15% kritērija izmantošanai ir tā relativitāte. PFT teorētiski var ietilpt pagasts, kurā ir ļoti zems kopējais nodarbināto skaits, piemēram, 35 iedzīvotāji, bet, ja 6 no tiem strādā AC, tad 15% kritērijs izpildās un šo ATV var iekļaut PFT. No otras puses var būt ATV ar absolūtajos skaitļos augstu AC nodarbināto skaitu, kas nesasniedz noteikto 15% kritēriju, lai gan faktiski ir liels iedzīvotāju skaits, kas attiecīgajā AC ir nodarbināti, un ar augstu ticamību var pieņemt, ka saņem arī citus pakalpojumus.

3.4. Solis.

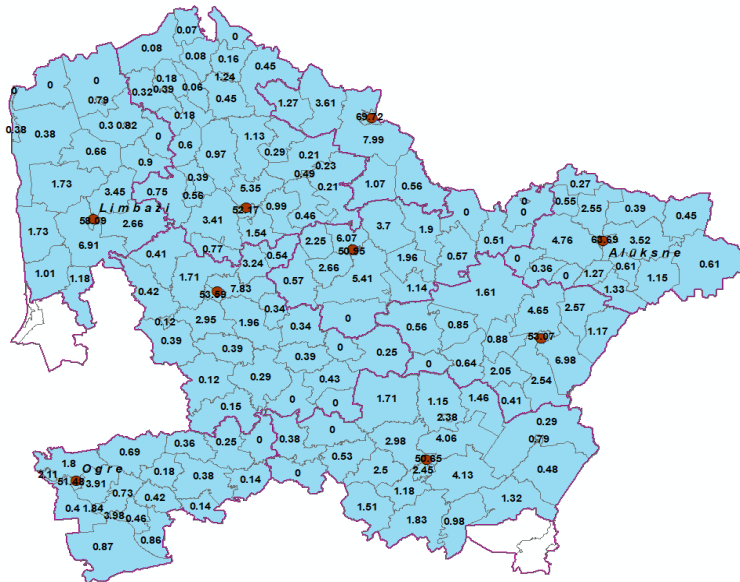
VPR speciālisti eksperimenta nolūkos papildus 15% kritērijam apskatīja kritēriju, kurā lielāka nozīme attīstības centrā pieejamo darba vietu skaitam. Tā vietā, lai skatītos, cik liela daļa no ATV iedzīvotājiem strādā AC, tika analizēts, cik būtisku pienesumu kopējam AC piedāvāto darba vietu skaitam nodrošina katra no ATV. Šajā gadījumā tiek skatīts nevis AC pienesums ATV, bet ATV pienesums AC ekonomiskajā darbībā. Šo pieeju var formulēt kā attiecību starp ATV dzīvojošajiem pret AC strādājošajiem. Attiecība tiek izteikta procentos. Piemēram, ja Bilskas pagastā dzīvo 117 iedzīvotāji, kuri ikdienā strādā Smiltenes pilsētā (novada AC), un Smiltenes pilsētā kopā pieejamas 3162 darba vietas, tad Bilskas pagasta pienesums un to raksturojošā svārstmigrācija vienāda ar $\sim 3,7\%$ ($117/3162 \cdot 100$).

3.5. Solis.

Izmantojot iepriekš minēto Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) eksperimentālās statistikas datu kopu, tika veikts aprēķins par katras ATV pienesumu attiecībā pret kopējo AC pieejamo darbavietu skaitu (1.1.3.attēls).

Arī šādu pieeju ietekmē AC izmēra un attiecīgi arī tajā piedāvāto darba vietu skaita disproporcijas, bet tiek pieņemts, ka tās ir mazākas nekā piedāvātajā 15% kritērija modelī.

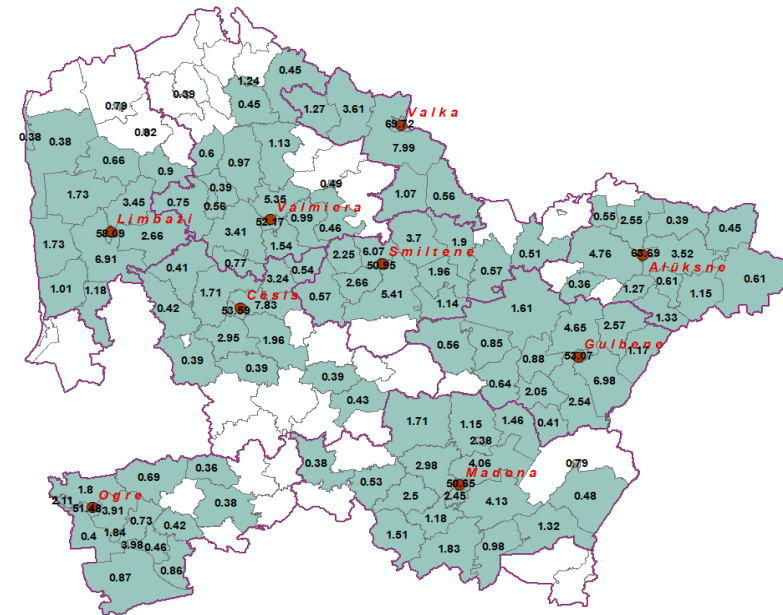
Svarīgi piebilst, ka CSP datus par 18 no 173 ATV nav datu par svārstmigrāciju uz sava novada AC, kas lielākoties saistīts ar lielo attālumu līdz AC, pietiekamu darba vietu piedāvājumu savā ATV vai pierobežas gadījumā kādā no Igaunijas ATV. Tāpat svarīgi piebilst, ka gan šajā, gan 15% kritērija pieejā netika skatītas Varakļānu novada un Saulkrastu novada ATV (kopā tās ir 6 ATV), jo novados nav attīstības centra. Svārstmigrācija uz kaimiņu novadiem un reģioniem tiks aplūkota izaicinājumu sadaļā.

Attēls 1.1.3. ATV piensums kopējam AC darba vietu skaitam, %.

3.6. Solis.

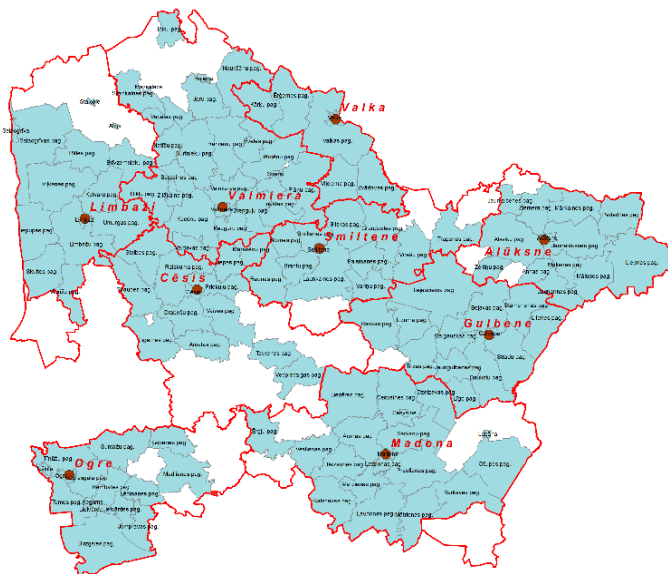
Eksperimentējot ar augstākām un zemākām sliekšņa vērtībām, paralēli arī kritiski izvērtējot potenciālo PFT telpisko pārklājumu attiecībā pret AC, tika konstatēts, ka 0,4% sliekšņa vērtība sniedz optimālu rezultātu, kas pēc iespējas labāk atspoguļo situāciju vairumā VPR novadu. Zemākas vērtības pielietošana veidoja pārāk augstu reģiona pārklājumu, augstākas vērtības sniedza sadrumstalotu vai ļoti kompaktu PFT tīklu, kas daudzos gadījumos neiekļāva AC tuvākās ATV. Tika atlasītas tās ATV, kurām vērtība vienāda vai lielāka par 0,35%, jo tās noapaļojot līdz vienai zīmei aiz komata tiek iegūts 0,4% (1.1.4.attēls; detalizētāka karte 1.Pielikumā). Turpmāk tekstā šis tiks apzīmēts kā VPR kritērijs. Šādu atlasi no 173 ATV iztur 123 ATV.

Attēls 1.1.4. 123 ATV, kas iztur 0,35% atlasi.

3.7. Solis.

Lai iegūtu labāku rezultātu, tika kombinēta 15% kritērija un VPR kritērija izmantošana. Rezultātā atlasītas 129 ATV (1.1.5.attēls).

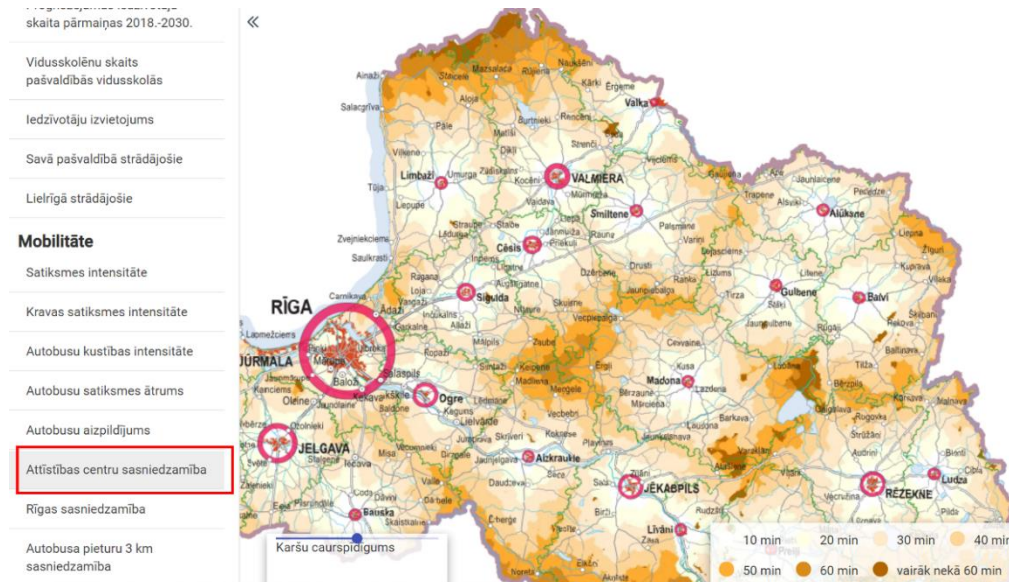

Attēls 1.1.5. VPR un 15% kritērija kombinācija PFT noteikšanai.

3.8. Solis.

Papildus 15% un VPR kritērijam tika analizēti AC sasniedzamības dati, lai pārliecinātos, ka AC no 3.7. solī identificētajām ATV ir sasniedzami 40 – 45 minūtēs. Par datu avotu izmantota Administratīvi teritoriālās reformas ģeotelpiskās plānošanas platformas materiāli (<https://atr.kartes.lv/>), precīzāk grafiskie (rastra) dati (1.1.6.attēls). Gadījumos, kad kartes izšķirtspēja nebija pietiekama, vai kāda ATV atradās uz 40 un 50 minūšu sasniedzamības robežas, papildus tika veikta manuāla pārbaude, izmantojot <https://www.google.com/maps>

navigācijas datus. No 3.7. solī identificētajām ATV, tikai Ipiķu pagasts Valmieras novadā atradās ārpus sasniedzamības robežas (50-60 minūtes).

Attēls 1.1.6. Attīstības centru sasniedzamība.

4. Izaicinājumi.

Šajā nodaļā uzskaitīti ar PFT definēšanu saistītie izaicinājumi, daļai no tiem piedāvāti potenciāli risinājumi. Rezultātā izstrādāta VPR PFT gala redakcija.

4.1. Skaitliskās pieejas trūkumi.

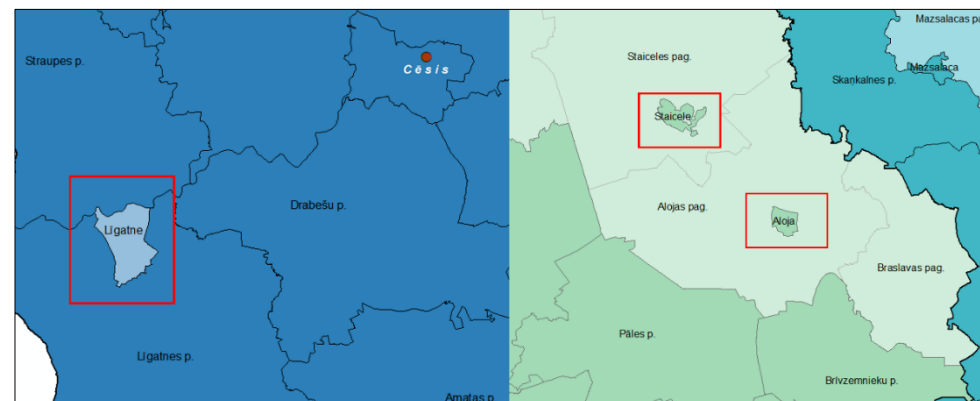
Kamēr publiski nav pieejami kvalitatīvi (ģeogrāfiskais pārklājums, detalizācija, aktualitāte) ekonomiskās aktivitātes un ar to saistītas migrācijas dati, kā arī dati, kas raksturo citus funkcionālu saišu veidus (piemēram, izglītība, veselība, kultūra), tikai strikti skaitliska un universāla pieeja PFT noteikšanai būs kompromiss, kas derēs nelielai daļai novadu un ignorēs pārējo novadu specifiskos apstākļus. Šāda pieeja teorētiski derētu simetriskiem novadiem, kuros starpība starp visvairāk un vismazāk apdzīvotajiem novadiem ir neliela (10-15%), VPR situācija ir krietni savādāka gan pēc iedzīvotāju skaita, gan pēc platības.

4.2. Skaitliskās pieejas telpiskie trūkumi.

Analizējot sākotnēji definētās PFT secināts, ka dažas teritorijas ir ar tukšumiem (Līgatnes pilsēta Cēsu novadā; arī Sedas pilsēta Valmieras novadā, Lauberes pagasts Ogres novadā) vai ar atrautām ATV (Staiceles un Alojas pilsēta Limbažu novadā, 1.1.8.attēls). Skaitliskā metode ar vienu risinājumu, kas paredzēts visiem novadiem, šādas situācijas nerisina. VPR piedāvā šādos gadījumos PFT papildināt un paplašināt, ja konkrētajai ATV ir pilsētas statuss un tā jau ir savienota ar attiecīgo PFT teritoriju vai to iespējams savienot pievienojot vēl vienu ATV, kurā vairāk nekā 50% iedzīvotāju dzīvo teritorijā, kas ir ne vairāk kā 40-45 minūšu attālumā no attiecīgā AC. Piemēram, 8.attēla gadījumā, Limbažu novadā tas nozīmētu Staiceles pagasta un Alojas pagasta pievienošanu Limbažu PFT. **23. novembra sanāsmē nolemts Cēsu PFT pievienot Līgatnes pilsētu, Valmieras PFT Sedas pilsētu, Limbažu PFT Staiceles pagastu un Alojas pagastu, Ogres PFT Lauberes pagastu.**

4.3. Datu trūkumi.

Aprēķiniem izmantotie dati raksturo 2017. gada situāciju, kas vietām var neatbilst 2021. / 2022. gada faktiskajai situācijai. Vienlaikus šis ir pagaidām vienīgais publiskais datu avots šādā griezumā.

Attēls 1.1.8. Tukšums Cēsu novada PFT un pārrāvums Limbažu novada PFT.

4.4. Konceptuāli trūkumi.

Analizējot iedzīvotāju svārstmigrāciju uz AC, tiek nepamatoti ignorētas situācijas, kurās ražošanas uzņēmumi atrodas ārpus pilsētas robežām, tuvākajos pagastos. Tie nodrošina būtisku darba vietu skaitu un ir nozīmīgs galamērķis arī no attālākām ATV, radot svārstmigrācijas plūsmu AC virzienā (galamērķis tuvu AC). Esošā metodē šos apstākļus neņem vērā.

4.5. Svārstmigrācija uz cita novada AC.

Analizējot pieejamos datus, tika identificētas vairākas (11) ATV, kurās ir lielāka svārstmigrācijas vilkme uz cita novada AC kā uz savējo AC. No 11 ATV 6 atbilst VPR un 15% kritērijam. Zemāk sniegta informācija par katru no tām.

Aloja dzīvo un Valmierā strādā 42 iedzīvotāji, Limbažos (sava novada AC) 32 iedzīvotāji.
Rankas pagastā dzīvo un Valmierā strādā 26, Gulbenē (sava novada AC) 20.
Raunas pagastā dzīvo un Cēsis strādā 108, Valmierā 54, Smiltēnē (sava novada AC) 19.
Skultes pagastā dzīvo un Saulkrastos strādā 84, Limbažos (sava novada AC) 31.
Vijciema pagastā dzīvo un Smiltēnē strādā 39, Valkā (sava novada AC) 24.
Zvārtavas pagastā dzīvo un Smiltēnē strādā 12, Valkā (sava novada AC) 11.

Par izteikti būtisku uzskatāma situācija Raunas un Skultes pagastā, kurās svārstmigrācijas apmērs uz cita novada AC ir vairāk nekā 5 un 2 reizes lielāks nekā uz sava novada AC. Trīs rīcības scenāriji:

- Neko nemainīt un analizēt svārstmigrāciju tikai sava novada ietvaros.
- Visas augstāk minētās ATV iekļaut attiecīgo PFT ārpus sava novada.

- Raunas pagastu iekļaut Cēsu PFT, Skultes pagastu iekļaut Limbažu PFT.

23. Novembra sanāksmē nolemts izvēlēties A scenāriju.

4.6. Svārstmigrācija uz citiem plānošanas reģioniem.

Divi galamērķi, uz kuriem datos novērota izteikta svārstmigrācija no VPR ir Sigulda un Rīga. Darba nolūkos uz Siguldu dodas Alūksnes (20), Cēsu (330), Gulbene (19), Limbažu (34), Saulkrastu (8), Ogres (10) un Valmieras (41) novadu iedzīvotāji. Kopā tie ir 462 iedzīvotāji. No minēto novadu ATV tikai Līgatnes pilsētas un Līgatnes pagasta iedzīvotāji aktīvāk dodas uz Siguldu nekā uz Cēsīm (sava novada AC). Divi rīcības scenāriji:

- Neko nemainīt un analizēt svārstmigrāciju tikai sava novada ietvaros.
- Līgatnes pilsētu un Līgatnes pagastu iekļaut Siguldas PFT.

23. Novembra sanāksmē nolemts izvēlēties A scenāriju.

Darba nolūkos uz Rīgu no VPR apdzīvotām vietām dodas liels iedzīvotāju īpatsvars. PFT kontekstā būtu apsveramas tikai tās ATV, kuras ir 40-45 min sasniedzamības attālumā. VPR gadījumā, izmantojot datus par Rīgas sasniedzamību (<https://atr.kartes.lv/>), tika identificētas ATV Saulkrastu novadā (Saulkrasti, Saulkrastu pagasts, daļēji Sējas pagasts) un Ogres novadā (Tomes pagasts, Tīnūžu pagasts, Ikšķile, Ogre, Ķegums, daļēji Ogresgala pagasts).

Visās ATV, izņemot Sējas pagastu, darba svārstmigrāciju uz Rīgu ir izteiktāka nekā uz sava novada AC (attiecība robežās no 1-10). Trīs rīcības scenāriji:

- a. Neko nemainīt un analizēt svārstmigrāciju tikai sava reģiona ietvaros.
- b. Daļu Saulkrastu un Ogres novada pievienot Rīgas PFT.
- c. Daļu Saulkrastu novada vai visu novadu pievienot Rīgas PFT.

Ņemot vērā Latvijas monocentrisko attīstību, Rīgas metropoles areāla specifiku, tuvās un tālās Pierīgas efektu, **23. novembra sanāksmē nolemts izvēlēties C scenāriju** un pievienot visu Saulkrastu novadu Rīgas PFT.

4.7. Saulkrastu un Varakļānu novads.

Saulkrastu novada 3 ATV novērojama spēcīga svārstmigrācija uz Rīgu, Varakļānu novada ATV (Varakļānu pilsētai) novērojama svārstmigrācija gan uz Madonu, gan uz Rēzekni. Divi rīcības scenāriji:

- a. Saulkrastu un Varakļānu novada ATV neiekļaut citu novadu PFT.
- b. Saulkrastu novada ATV iekļaut Rīgas PFT un Varakļānu pilsētu iekļaut Varakļānu PFT.

Nolemts izvēlēties B scenāriju.

4.8. Pilsētas ārpus PFT.

Vairākos reģiona novados (Limbažu un Smiltenes novads) sākotnējais PFT piedāvājums izslēdza pilsētas, kuras pēc pašvaldību speciālistu vērtējuma ir funkcionāli saistītas ar attīstības centru. Ņemot vērā, ka šajos gadījumos, Ainažu un Salacgrīvas pilsētām Limbažu novadā un Apes pilsēta Smiltenes novadā, ir nepieciešamās sasniedzamības attālumā, kā arī pilsētās ir būtisks iedzīvotāju skaits, kas saņem pakalpojumus attīstības centrā, kā arī ir iespējams konsekventi izpildīt 4.2. punktā piedāvāto ATV

pievienošanas metodi, veidojot vienotu PFT, nolemts Limbažu PFT pievienot Ainažu un Salacgrīvas pilsētas un Smiltenes PFT pievienot Apes pilsētu un Apes pagastu.